CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
ELEANOR SHARPSTON
prezentate la 24 aprilie 2008 [1]

1. Prezenta cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată de Amtsgericht Flensburg (Germania) ridică problema compatibilității unei norme de conflict germane cu interdicția discriminării și cu drepturile corespunzătoare cetățeniei consacrate în Tratatul CE. În conformitate cu această normă, numele de familie al unei persoane care are numai cetățenia germană este stabilit exclusiv potrivit dreptului german. În consecință, chiar dacă o astfel de persoană s-a născut și locuiește în mod obișnuit în alt stat membru (în speță, Danemarca), al cărui drept îi este aplicabil în temeiul normelor de conflict din acest stat, numele său de familie, format și înregistrat cu respectarea legii în acest stat membru, nu poate fi înregistrat în Germania decât dacă este în acord și cu normele de drept substanțial germane.

Cadrul juridic

Dispozițiile tratatului

2. Primul paragraf al articolului 12 CE are următorul conținut:

„În domeniul de aplicare al prezentului tratat și fără a aduce atingere dispozițiilor speciale pe care le prevede, se interzice orice discriminare exercitată pe motiv de cetățenie sau naționalitate.”

3. Articolul 17 CE prevede:

„(1) Se instituie cetățenia Uniunii. Este cetățean al Uniunii orice persoană care are cetățenia unui stat membru. Cetățenia Uniunii nu înlocuiește cetățenia națională, ci o completează.

(2) Cetățenii Uniunii se bucură de drepturile și au obligațiile prevăzute de prezentul tratat.”

4. Potrivit articolului 18 alineatul (1) CE:

„Orice cetățean al Uniunii are dreptul de liberă circulație și de ședere pe teritoriul

1 — Limba originală: engleza.

statelor membre, sub rezerva limitărilor şi condiţiilor prevăzute de prezentul tratat şi de dispoziţiile de aplicare a acestuia."

5. În conformitate cu articolul 65 CE [coroborat şi cu articolul 61 litera (c) CE şi cu articolul 67 CE], legiuitorul comunitar poate adopta „măsuri care ţin de domeniul cooperării judiciare în materie civilă cu incidenţă transfrontalieră", inclusiv măsuri care urmăresc „(b) favorizarea compatibilităţii normelor aplicabile în statele membre în materie de conflicte de legi şi de competenţă". Până în prezent, nu au fost adoptate astfel de măsuri în ceea ce priveşte stabilirea numelui [2].

Norme de drept substanţial aplicabile la stabilirea numelui de familie

6. La punctele 5-22 din Concluziile prezentate în cauza Garcia Avello [3], avocatul general Jacobs a făcut o sinteză a normelor care se aplică la stabilirea numelui de familie în statele membre, astfel cum se prezentau la acea dată (2003). Situaţia a evoluat între timp, iar în prezent, în anumite state membre, normele de drept substanţial oferă o paletă mai largă de opţiuni. Totuşi, este suficient să precizăm, la acest stadiu, că există o varietate considerabilă nu numai în ceea ce priveşte stabilirea numelui de familie, ci şi în privinţa posibilităţii de opţiune recunoscute de lege. În special, numele de familie compuse (alcătuite din numele ambilor părinţi) sunt interzise în anumite state membre, dar permise în altele şi reprezintă încă regula în alte state membre.

Normele de conflict în materie de stabilire a numelui de familie

7. Pentru a determina legea aplicabilă în materie de stabilire a numelui de familie al unei persoane în cazul în care există legături cu mai multe sisteme de drept, anumite state membre fac trimitere la legea locului în care persoana are reşedinţa obişnuită [4], deşi este mai întâlnită situaţia în care se face trimitere la legea statului al cărui cetăţean este persoana [5].

2 — În prezent, dispoziţii în conformitate cu articolul 65 CE trebuie adoptate „în măsura în care asigură buna funcţionare a pieţei interne". Această limitare nu va mai apărea în articolul 81 din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene, care urmăreşte să înlocuiască articolul 65 CE şi care cuprinde o dispoziţie specială referitoare la măsurile de dreptul familiei care au implicaţii transfrontaliere.

3 — Hotărârea din 2 octombrie 2003 (C-148/02, Rec., p. I-11613).

4 — Dintre statele membre, Danemarca, Finlanda şi Lituania utilizează criteriul domiciliului (mai precis al reşedinţei obişnuite, mai degrabă decât noţiunea de domiciliu folosită în sistemele de common-law), în timp ce legislaţia elenă face trimitere în anumite cazuri la legea de la locul ultimului domiciliu comun al părinţilor.

5 — Se pare că acesta este cazul în majoritatea celorlalte state membre. Irlanda şi Regatul Unit nu au totuşi o normă de conflict specifică – în practică, dreptul lor naţional este suficient de flexibil pentru a permite nume formate în conformitate cu orice sistem de drept.

În anumite state membre, această abordare este consacrată prin acorduri internaționale în cadrul CISC (Comisia Internațională a Stării Civile), o organizație interguvernamentală care include printre membri 13 state membre, iar alte trei state membre au statutul de observator. Germania este membru al CISC. Danemarca nu este nici membru, nici observator.

8. Un anumit număr de convenții ale CISC [6] se referă la nume, dar niciuna nu a fost ratificată de mai mult de șapte state membre. În esență, acestea prevăd că, în principiu, numele unei persoane trebuie stabilit potrivit legii statului al cărui cetățean este persoana și că statele contractante nu autorizează schimbarea numelui de familie pentru cetățenii altui stat contractant decât dacă aceștia sunt și cetățeni ai primului stat, dar eliberează certificate cu nume de familie diferite, dacă este cazul. Potrivit unei convenții mai recente [7], care nu este încă în vigoare, în cazul în care un copil are cetățenia a mai mult de un stat contractant, numele de familie atribuit în statul în care s-a născut este recunoscut în celelalte state contractante, după cum este recunoscut și numele de familie atribuit la cererea părinților în alt stat contractant al cărui cetățean este copilul.

6 — Convenția CISC nr. 4 din 4 septembrie 1958 privind schimbarea numelui și a prenumelui, Convenția CISC nr. 19 din 5 septembrie 1980 privind legea aplicabilă numelui și prenumelui, Convenția CISC nr. 21 din 8 septembrie 1982 privind eliberarea de certificate cu nume de familie diferite.

7 — Convenția CISC nr. 31 din 16 septembrie 2005 privind recunoașterea numelui de familie.

Instrumente internaționale privind drepturile copilului

9. Articolul 3 alineatul (1) din Convenția Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului [8] prevede: „[î]n toate deciziile care privesc copiii, întreprinse de instituțiile de asistență socială publice sau private, de instanțele judecătorești, autoritățile administrative sau de organele legislative, interesele copilului vor prevala”. În esență, aceeași prevedere se regăsește la articolul 24 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene [9].

10. Articolul 7 alineatul (1) din Convenția cu privire la drepturile copilului prevede, printre altele, că un copil trebuie „înregistrat imediat după naștere și are dreptul la nume de la naștere”. În esență, aceeași prevedere se regăsește la articolul 24 alineatul (2) din Convenția internațională cu privire la drepturile civile și politice [10].

8 — Convenția din 20 noiembrie 1989, ratificată de toate statele membre.

9 — JO 2000, C 364, p. 1 (mai recent, în JO 2007, C 303, p. 1).

10 — Din 16 decembrie 1966, ratificată de toate statele membre.

Dreptul național relevant

11. Potrivit dreptului internațional privat danez, aspectele referitoare la stabilirea numelui unei persoane sunt reglementate de legea locului de domiciliu al acestei persoane (mai precis al reședinței sale obișnuite), astfel cum este definit în dreptul danez. Prin urmare, legea daneză se aplică la stabilirea numelui de familie al unei persoane care are reședința obișnuită în Danemarca.

12. La data faptelor în speță, pentru stabilirea numelui de familie în Danemarca erau aplicabile articolele 1-9 din Legea nr. 193 din 29 aprilie 1981 (Legea privind numele persoanelor — Lov om personnavne) [11].

13. Potrivit articolului 1 din această lege, dacă părinții purtau același nume de familie, acest nume era atribuit copilului. Dacă părinții nu purtau același nume de familie, putea fi ales unul dintre numele părinților. Totuși, articolul 9 permitea de asemenea o schimbare a numelui de familie pe cale administrativă în sensul alegerii un nume compus din numele de familie al ambilor părinți reunite printr-o liniuță de unire.

14. Ca o variantă alternativă (folosită adeseori), în cazul în care copilul poartă numele de familie al unui singur părinte, numele de familie al celuilalt părinte poate fi folosit ca „nume intermediar” („mellemnavn”). Cele două nume sunt astfel combinate (fără liniuță de unire). Totuși, în acest caz, potrivit legii din 1981, numai cel de al doilea element (numele de familie) al numelui compus putea fi transmis generației următoare.

15. În Germania, în conformitate cu articolul 10 alineatul (1) din Legea de punere în aplicare a Codului civil (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch, denumită în continuare „EGBGB”), numele unei persoane este reglementat de legislația statului de cetățenie. Potrivit articolului 10 alineatul (3), numele de familie al unui copil poate fi stabilit în conformitate cu legislația unui alt stat numai dacă un părinte (sau altă persoană care atribuie numele) este cetățean al acelui stat. Totuși, legea germană se aplică în cazul în care niciunul dintre părinți nu are cetățenia germană, dar cel puțin unul locuiește în Germania.

16. Potrivit articolului 1616 din Codul civil (Bürgerliches Gesetzbuch, denumit în continuare „BGB”), dacă părinții au un singur nume de familie [12], acesta este numele atribuit

11 — Înlocuită ulterior, de la 1 aprilie 2006, prin Legea nr. 524 din 24 iunie 2005 (Legea privind numele — Navnelov), care oferă o paletă mai largă de opțiuni.

12 — În conformitate cu articolul 1355, acesta poate fi numai numele de familie purtat anterior de unul dintre soți, iar nu o combinație a celor două.

copilului, la fel ca în Danemarca. Articolul 1617 prevede:

„(1) Dacă părinții nu poartă un nume de familie dobândit prin căsătorie, iar copilul este încredințat amândurora, aceștia stabilesc, prin intermediul unei declarații în fața ofițerului stării civile, că numele dobândit la naștere de copil este cel pe care îl poartă tatăl sau mama la momentul declarației. […] Opțiunea exprimată de părinți se aplică și în ceea ce privește următorii copii.

(2) Dacă părinții nu au făcut declarația în cursul lunii următoare nașterii copilului, Familiengericht[13] transferă unuia dintre părinți dreptul de a stabili numele. Alineatul (1) se aplică *mutatis mutandis.* Tribunalul poate stabili un termen de exercitare a dreptului de către părinte. Dacă, la expirarea termenului, dreptul de a stabili numele nu a fost exercitat, copilul primește numele părintelui căruia i a fost transferat acest drept.

(3) Dacă un copil nu s-a născut pe teritoriul național, instanța nu transferă unui părinte dreptul de a stabili numele copilului, în conformitate cu alineatul (2), decât la solicitarea unui părinte sau a copilului ori în cazul în care este necesară înscrierea numelui copilului în actul de stare civilă german sau într-un act de identitate german.”

17. Articolul 1617 alineatul (1) exclude astfel posibilitatea de a combina numele de familie ale ambilor părinți pentru a forma un nume compus nou. Totuși, aceasta nu împiedică transmiterea unui nume compus existent, purtat deja de unul dintre părinți [14].

Jurisprudența Curții

18. Dreptul comunitar nu suscită deseori întrebări referitoare la stabilirea numelui de familie. Au existat totuși două cereri de pronunțare a unei hotărâri preliminare anterioare în acest domeniu – cauzele Konstantinidis [15] și Garcia Avello [16] – și o cerere anterioară în prezenta cauză [17].

13 — Denumire a Amtsgericht atunci când soluționează cauze privind dreptul familiei.

14 — Bundesverfassungsgericht (Curtea Constituțională) a stabilit că articolele 1616 și 1617 nu sunt neconstituționale în măsura în care se opun ca un copil să poarte un nume de familie compus din numele celor doi părinți (Hotărârea din 30 ianuarie 2002, 1 BvL 23/96, BVerfGE 104, p. 373).

15 — Hotărârea din 30 martie 1993 (C-168/91, Rec., p. I-1191).

16 — Citată la nota de subsol 3.

17 — Hotărârea din 27 aprilie 2006, Standesamt Stadt Niebüll (C-96/04, Rec., p. I-3561) (a se vedea mai jos punctele 21-29).

19. În cauza Konstantinidis, Curtea a considerat că este contrară interdicției discriminării pe motiv de cetățenie obligarea unui cetățean grec de a folosi, în cadrul activității sale profesionale într-un alt stat membru, o transliterație a numelui său care modifica pronunția, în măsura în care apărea riscul ca potențialii clienți să îl confunde cu alte persoane.

20. În cauza Garcia Avello, Curtea a considerat că articolele 12 CE și 17 CE împiedicau autoritățile belgiene să respingă o cerere, formulată în numele copiilor minori care locuiau în Belgia, dar care aveau dublă cetățenie, belgiană și spaniolă, pentru schimbarea numelui de familie al acestora în numele la care ar fi avut dreptul în conformitate cu legea și cu tradiția spaniolă.

Situația de fapt și procedura

21. Copilul Leonhard Matthias, fiul lui Stefan Grunkin și al lui Dorothee Paul, s-a născut în Danemarca în 1998. El și părinții săi au numai cetățenia germană (simplul fapt al nașterii în Danemarca nu conferă în mod automat cetățenia daneză). Acesta a locuit cea mai mare parte a vieții în principal în Danemarca, unde, inițial, părinții săi locuiau împreună. O perioadă de câteva luni, între 2001 și 2002, a locuit în Niebüll, Germania. De la acea dată, locuiește în principal cu mama sa în Tønder, Danemarca, dar locuiește periodic și împreună cu tatăl său în Niebüll, la 20 km distanță.

22. La naștere, Leonhard Matthias a fost înregistrat inițial în Danemarca cu numele de familie „Paul", „Grunkin" fiind „mellemnavn". Câteva luni mai târziu, la cererea părinților, numele de familie a fost schimbat în „Grunkin-Paul" în temeiul unui act administrativ („navnebevis") și a fost eliberat un nou certificat de naștere cu acest nume [18]. Această schimbare a fost posibilă întrucât, potrivit dreptului internațional privat danez, copilul domicilia în Danemarca, astfel că pentru stabilirea numelui său erau aplicabile normele substanțiale de drept danez.

23. Părinții intenționează să îl înregistreze la autoritățile germane din Niebüll, cu numele „Grunkin-Paul", care i-a fost atribuit în Danemarca. Potrivit legislației germane prezentate mai sus [19], aceste autorități au refuzat să recunoască numele menționat, insistând că numele de familie trebuie să fie sau „Grunkin", sau „Paul".

18 — Potrivit lui Stefan Grunkin, părinții au declarat că numele de familie al lui Leonhard Matthias este „Grunkin-Paul", iar schimbarea a fost efectuată pentru ca actul de naștere să fie în conformitate cu această manifestare de intenție declarată. În consecință, ambele nume ale părinților formau numele de familie al copilului, iar niciunul nu putea fi considerat numai „mellemnavn" (a se vedea punctul 14 de mai sus). Oricare ar fi fost poziția exactă totuși, trebuie să se pornească de la premisa că dreptul danez permitea părinților să aleagă numele „Grunkin-Paul".

19 — Punctele 15 și 16.

24. Părinții au atacat acest refuz în fața instanțelor germane, dar cererea le-a fost respinsă irevocabil în 2003.

25. Ulterior, în aplicarea articolului 1617 alineatul (2) din BGB, Standesamt (oficiul de stare civilă) competent a sesizat Amtsgericht Niebüll. În calitate de Familiengericht, această instanță era chemată să desemneze părintele îndreptățit să aleagă numele de familie al copilului sau părintele al cărui nume de familie va fi atribuit copilului dacă acesta nu procedează la alegere.

26. Totuși, aceasta și-a pus întrebarea dacă norma de conflict din articolul 10 din EGBGB era validă în lumina articolelor 12 CE și 18 CE, în măsura în care stabilirea numelui de familie depindea numai de cetățenie. În consecință, a solicitat Curții de Justiție să se pronunțe asupra interpretării Tratatului CE în ceea ce privește compatibilitatea articolului 10 din EGBGB cu acesta [20].

27. În cursul procedurii în fața Curții, s-au exprimat îndoieli cu privire la admisibilitatea cererii de pronunțare a unei întrebări preliminare, întrucât instanța de trimitere părea să acționeze mai degrabă ca organ administrativ decât ca organ jurisdicțional.

28. În Concluziile prezentate la 30 iunie 2005, avocatul general Jacobs a admis aceste îndoieli, dar a considerat că, și în prezența acestora, Curtea ar trebui să se pronunțe [21]. În opinia sa, situația intra sub incidența dreptului comunitar și, deși nu exista o discriminare pe motiv de cetățenie, „era absolut incompatibilă cu statutul și cu drepturile cetățenilor Uniunii Europene […] obligația de a purta nume diferite potrivit legilor din state membre diferite” [22].

29. Prin Hotărârea din 27 aprilie 2006, Curtea a constatat că nu este competentă să răspundă la întrebarea adresată întrucât nu se poate considera că instanța de trimitere exercita atribuții jurisdicționale.

30. La 30 aprilie 2006, părinții au solicitat din nou înregistrarea de către Standesamt a fiului lor cu numele de familie Grunkin-Paul, nume cu care a fost înregistrat în Danemarca. Standesamt a refuzat din nou înregistrarea pentru că nu era permisă de legislația germană.

31. În aplicarea normelor de procedură germane, părinții au atacat acest nou refuz în fața unui alt Amtsgericht, mai exact Amtsgericht Flensburg. Această instanță constată că legislația germană împiedică

20 — Hotărârea din 27 aprilie 2006, Standesamt Stadt Niebüll, citată la nota de subsol 17.

21 — Punctele 30-44 din concluzii.

22 — Punctele 45-56.

înregistrarea unui nume de familie compus, dar are îndoieli similare celor exprimate de Amtsgericht Niebüll.

32. Prin urmare, instanța a adresat următoarea întrebare preliminară:

„În lumina principiului nediscriminării enunțat la articolul 12 CE și având în vedere libera circulație garantată oricărui cetățean al Uniunii prin articolul 18 CE, norma conflictuală germană prevăzută la articolul 10 din EGBGB poate fi considerată compatibilă cu acestea în măsura în care prevede că normele care guvernează numele unei persoane se raportează exclusiv la cetățenie?”

33. Stefan Grunkin, guvernele belgian, francez, german, elen, lituanian, olandez, polonez și spaniol, precum și Comisia au prezentat observații scrise. Guvernele german, elen, lituanian și spaniol, precum și Comisia au fost reprezentate la ședință.

Admisibilitate

34. Admisibilitatea prezentei cereri de pronunțare a unei hotărâri preliminare nu este contestată în mod formal, deși guvernul belgian se întreabă a) dacă instanța de trimitere este competentă să dispună înregistrarea unui nume de familie compus, având în vedere, în special, faptul că o procedură anterioară a fost soluționată irevocabil și b) dacă prezenta procedură are un caracter serios.

35. Totuși, guvernul german nu împărtășește aceste îndoieli și explică în detaliu că, potrivit legislației germane, prezenta acțiune principală este admisibilă, având și un caracter cu adevărat contencios. În esență, părinții lui Leonhard Matthias au formulat o acțiune (care nu este inadmisibilă prin soluționarea irevocabilă a acțiunii anterioare din 2003) împotriva oficiului de stare civilă, prin care au solicitat obligarea acestuia de a înregistra numele de familie al copilului ca fiind „Grunkin-Paul”. Pentru a stabili dacă poate da curs acestei solicitări, instanța de trimitere – care își exercită în acest cadru atribuțiile jurisdicționale – are nevoie de interpretarea unei chestiuni de drept comunitar.

36. În aceste condiții, nu considerăm necesar ca admisibilitatea cererii de pronunțare a unei hotărâri preliminare să fie examinată mai detaliat de către Curte.

Fondul

Considerații introductive

37. În pofida denumirii sale, dreptul internațional privat nu face parte din dreptul internațional. Este vorba despre o ramură a dreptului național al fiecărui sistem de drept. Acesta pune la dispoziție un mecanism sau, mai exact, o serie de mecanisme interconectate pentru a stabili, în cazurile în care situațiile sau raporturile juridice prezintă legături cu mai mult de un sistem de drept, care sunt instanțele sau alte autorități competente, care sunt normele substanțiale aplicabile și care sunt efectele sau în ce modalitate sunt recunoscute hotărârile pronunțate ori actele juridice întocmite în conformitate cu alte sisteme de drept.

38. Pentru că situațiile sau raporturile în cauză sunt, prin definiție, în competența unor state diferite, mecanismele fiecărui sistem de drept interacționează în mod necesar cu mecanismele altor sisteme. Uneori, mecanismele funcționează perfect, alteori, dimpotrivă. Când funcționează bine (ceea ce e preferabil), aceasta se poate datora faptului că normele sistemelor de drept în cauză erau compatibile de la început sau faptului că sistemele de drept respective au cooperat pentru a le face compatibile în cadrul unor organisme precum CISC sau Conferința de la Haga de drept internațional privat [23] ori (în cadrul Uniunii Europene) pentru că legislația comunitară a acționat în sensul asigurării compatibilității. Rămân totuși multe domenii în care compatibilitatea sau armonizarea este incompletă.

39. Imaginea generală este, așadar, a unui ansamblu complex de mecanisme complexe, care acționează în complexitate, dar nu întotdeauna în mod armonios. Orice modificare a unuia dintre mecanisme poate afecta un număr mare de interacțiuni. O schimbare a normelor de drept privat ale unui sistem de drept referitoare la stabilirea numelui ar putea avea repercusiuni nu numai în ceea ce privește modalitatea în care interacționează aceste norme cu normele echivalente ale altui sistem de drept, dar și în ceea ce privește funcționarea propriilor norme de drept internațional privat referitoare la domenii conexe statutului persoanelor sau dreptului familiei (cu modificări subsecvente în interacțiunea acestor norme cu cele ale altor sisteme) ori în ceea ce privește normele de drept substanțial pertinente.

40. Prin urmare, nu este de mirare că majoritatea statelor membre care au prezentat observații au invitat Curtea să nu aducă atingere normei germane de conflict în cauză. Mai mult, unii doctrinari au criticat Hotărârea Curții Garcia Avello și Concluziile avocatului general Jacobs prezentate în cauza Standesamt Stadt Niebüll, reproșându-le

23 — La care sunt membre toate statele membre, precum și Comunitatea Europeană ca atare (a se vedea Decizia 2006/719/CE a Consiliului din 5 octombrie 2006, JO L 297, p. 1).

neluarea în considerare a consecinţelor poziţiei adoptate [24].

41. Este clar că este vorba despre un domeniu în care Curtea trebuie să procedeze cu delicateţe şi cu precauţie. Simplul fapt că trebuie procedat cu delicateţe nu înseamnă însă că instanţa comunitară trebuie să se teamă de orice acţiune.

42. Astfel cum au subliniat numeroase state membre, este vorba despre un domeniu în care Comunitatea are puterea să legifereze – după cum, în temeiul articolului 61 litera (c) CE şi al articolului 67 alineatul (1) CE, a reglementat competenţa, precum şi recunoaşterea şi executarea hotărârilor în materie matrimonială şi în materia răspunderii părinteşti [25] şi intenţionează să reglementeze dreptul aplicabil în materie matrimonială [26].

43. În aceste condiţii, este cu atât mai adevărat că, în cauza Garcia Avello [27], Curtea s-a pronunţat în sensul că „[chiar dacă], în stadiul actual al dreptului comunitar, normele care reglementează numele de familie al unei persoane intră în competenţa statelor membre, acestea trebuie totuşi, în exercitarea acestei competenţe, să respecte dreptul comunitar […] şi în special dispoziţiile din tratat referitoare la libertatea recunoscută fiecărui cetăţean al Uniunii de circulaţie şi de şedere pe teritoriul statelor membre”.

44. În consecinţă, Curtea nu se poate sustrage obligaţiei de a interpreta dreptul comunitar într-o modalitate care să fie utilă instanţelor naţionale, cum este cazul Amtsgericht Flensburg în prezenta speţă, care are misiunea de a hotărî dacă o anumită normă naţională este într-adevăr conformă cu dreptul comunitar.

24 — A se vedea, de exemplu, comentariile cu privire la cauza Garcia Avello, prezentate de Mathias Audit, în *Recueil Dalloz*, 2004, p. 1476, punctul 20, şi de Thomas Ackermann, în *Common Market Law Review*, 2007, p. 141 şi în special p. 153, şi cu privire la Concluziile prezentate în cauza Standesamt Stadt Niebüll, comentariile prezentate de Dieter Henrich, în *Praxis des internationalen Privat- und Verfahrensrechts*, 2005, p. 422.

25 — În prezent, în Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competenţa, recunoaşterea şi executarea hotărârilor judecătoreşti în materie matrimonială şi în materia răspunderii părinteşti de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (JO L 338, p. 1).

26 — Propunerea Comisiei [COM(2006) 399 final din 17 iulie 2006] de regulament al Consiliului de modificare a Regulamentului nr. 2201/2003 în ceea ce priveşte competenţa şi introducerea de norme referitoare la legea aplicabilă în materie matrimonială, care menţionează în expunerea de motive „creşterea mobilităţii cetăţenilor în cadrul Uniunii Europene [care] a antrenat o creştere a numărului de cupluri internaţionale, mai precis de cupluri în care soţii au cetăţenii diferite ori locuiesc în state membre diferite sau locuiesc într-un stat membru al cărui cetăţean nu este niciunul sau numai unul”. Acesta este chiar contextul din prezenta cauză.

27 — La punctul 25.

45. Este adevărat, fără îndoială, că situația ar fi fost mai simplă dacă ar fi fost adoptată o reglementare comunitară care să privească această situație (sau dacă statele membre ar fi membre ale CISC și ar fi ratificat toate convențiile). În plus, o soluție legislativă sau convențională ar fi potrivită în acest domeniu. Discuțiile anterioare adoptării reglementărilor comunitare sau acordurilor internaționale sunt în mod necesar mai lungi, mai aprofundate și mai exhaustive decât cele care au loc în cadrul unei cereri preliminare în fața Curții. Și, având în vedere mobilitatea crescândă a cetățenilor pe teritoriul Uniunii Europene, care nu este doar o piață unică, ci este un spațiu comun de libertate, securitate și justiție, este clar că pot apărea (și probabil vor apărea), cu o frecvență crescândă, conflicte de interese privind stabilirea și folosirea numelui persoanelor, cel puțin până la găsirea unei soluții adecvate. O astfel de soluție ar trebui găsită în urma unei reflexii exhaustive și sistematice, care să țină seama de toate implicațiile pe care le poate avea asupra tuturor sistemelor de drept.

46. Însă nu există până în acest moment o soluție de această natură. În prezent, Curtea trebuie să interpreteze dreptul comunitar în vigoare în materie de liberă circulație și de ședere a cetățenilor pe teritoriul statelor membre, fără discriminare pe motiv de cetățenie. Curtea trebuie să țină seama de situația specifică acțiunii principale. Ea trebuie să se abțină de la a interveni inutil în competența statelor membre în materia dreptului internațional privat. În același timp, ea trebuie să nu diminueze sau să slăbească valoarea conceptului de cetățenie a Uniunii – „statutul fundamental al resortisanților statelor membre” [28] – nici să lipsească de conținut drepturile care decurg din acest statut.

47. În opinia noastră, problema care trebuie soluționată aici pentru a da posibilitatea instanței naționale să soluționeze acțiunea principală este mai strict delimitată decât ar părea la prima vedere.

48. În primul rând, norma de drept substanțial din legislația germană potrivit căreia numele de familie al unui copil trebuie să fie acela al unuia dintre părinți, fără a exista posibilitatea de a combina numele celor doi părinți, nu este în sine pusă în discuție. Nu există norme comunitare de drept substanțial aplicabile în acest domeniu (și în opinia noastră nu există temei juridic pentru a adopta astfel de norme), iar o normă de drept național care să impună sau să interzică un anumit tip de nume nu poate, în sine, să încalce drepturile unui cetățean la nediscriminare sau la libertatea de circulație și de ședere. Probleme apar numai în situația în care o astfel de normă intră în conflict, într-un caz individual, cu o normă a unui alt stat membru.

28 — Hotărârea din 20 septembrie 2001, Grzelczyk (C-184/99, Rec., p. I-6193, punctul 3). Această formulare a fost ulterior repetată în mod frecvent, cel mai recent în Hotărârea din 11 decembrie 2007, Eind (C-291/05, Rep., p. I-10719, punctul 32).

49. În al doilea rând, deşi întrebarea instanţei naţionale este formulată în termeni de compatibilitate cu dreptul comunitar a normei de conflict din articolul 10 din EGBGB, în opinia noastră, nu este necesară examinarea validităţii acestei prevederi în ansamblu, ci numai a validităţii efectelor sale, care, coroborate cu articolul 1617 din BGB, împiedică înregistrarea unui nume de familie format şi înregistrat cu respectarea legii în Danemarca.

50. În consecinţă, susţinerile anumitor state membre în faţa Curţii, în care au pledat cu oarecare vehemenţă superioritatea cetăţeniei în raport cu reşedinţa obişnuită ca element de raportare în materia statutului persoanelor (fiind un criteriu mai stabil şi mai uşor de analizat), nu sunt, în opinia noastră, direct relevante, indiferent care ar fi aprecierea cu privire la temeinicia lor. Curtea nu trebuie să opteze între cele două criterii – tot astfel cum, în cauza Garcia Avello, nu a optat între normele belgiene şi normele spaniole pentru a stabili numele de familie al unui copil [29]. Misiunea sa specifică este, în speţă, să aprecieze mai degrabă nerecunoaşterea unui nume din perspectiva dreptului comunitar.

51. În sfârşit, în opinia noastră este semnificativ faptul că acţiunea principală priveşte o situaţie în care numele de familie a fost stabilit şi înregistrat la naştere în conformitate cu legea daneză aplicabilă, iar la scurt timp după naştere a fost schimbat şi înregistrat din nou în conformitate cu aceeaşi lege aplicabilă, *înainte* de formularea cererii de înregistrare în faţa autorităţilor germane. Nu este vorba, aşadar, despre schimbarea, în statul membru al reşedinţei obişnuite, a numelui stabilit în conformitate cu legea statului membru de cetăţenie. Faptul că numele de familie înregistrat iniţial era *compatibil* cu normele germane, în timp ce numele de familie modificat nu era, nu înseamnă că primul nume a fost compus *în aplicarea* acestor norme. Ambele nume au fost alcătuite în aplicarea normelor daneze, iar părinţii lui Leonhard Matthias erau îndreptăţiţi să exercite orice opţiune pe care le-o ofereau normele daneze atâta timp cât aveau reşedinţa obişnuită în Danemarca. Aceştia nu urmăresc înregistrarea unui copil căruia nu i-a fost atribuit un nume de familie, ci transcrierea în registrele germane a unui nume pe care copilul îl poartă deja în conformitate cu legislaţia locului său de naştere sau a locului reşedinţei stabile. Şi în timp ce, în conformitate cu articolul 7 alineatul (1) din Convenţia cu privire la drepturile copilului, numele lui Leonhard Matthias trebuia înregistrat imediat după naştere în Danemarca, este clar, din modul de redactare a articolului 1617 alineatul (3) din BGB, că nu exista o normă care să impună înregistrarea de îndată a acestui nume într-un registru sau într-un document de identitate german.

52. Vom aborda cauza din această perspectivă mai limitată, examinând, în primul rând, dacă situaţia intră sub incidenţa dreptului comunitar, în al doilea rând, dacă implică o discriminare pe motiv de cetăţenie sau o ingerinţă adusă dreptului de liberă circulaţie şi

29 — Sigur, la punctul 42 din hotărâre, se comentează raţiunea de a fi a celor două sisteme şi modalitatea în care fiecare pare să fie adaptat acestei raţiuni de a fi, dar nu se concluzionează nimic cu privire la temeinicia acestora.

de ședere și, în al treilea rând, dacă o astfel de discriminare sau ingerință, presupunând că există, poate fi justificată.

Aplicabilitatea dreptului comunitar

53. În Concluziile prezentate în cauza Standesamt Stadt Niebüll [30], avocatul general Jacobs a menționat că, în cauza Garcia Avello, Curtea a considerat că există o legătură cu dreptul comunitar în situația copiilor implicați, „care [erau] resortisanți ai unui stat membru ce aveau reședința legală pe teritoriul unui alt stat membru” [31], și a apreciat că același lucru este valabil și în situația lui Leonhard Matthias.

54. Avocatul general a făcut trimitere și la afirmația din cauza Zhu și Chen [32] în sensul că situația unui resortisant al unui stat membru născut în alt stat membru, dar care nu și-a exercitat dreptul său de liberă circulație nu poate fi asimilată unei situații pur interne, privându-l astfel de beneficiul dispozițiilor dreptului comunitar în materia libertății de circulație și de ședere. Curtea a continuat [33] precizând că un copil poate avea drepturi care decurg din aceste prevederi înainte de a atinge vârsta impusă pentru a avea capacitatea juridică de a-și exercita personal aceste drepturi.

55. În opinia noastră, situația din acțiunea principală intră sub incidența dreptului comunitar pentru motive similare sau chiar și mai puternice.

56. În primul rând, Leonhard Matthias s-a născut și are reședința obișnuită într-un stat membru, în timp ce are (exclusiv) cetățenia altui stat membru.

57. În al doilea rând, ca cetățean al Uniunii, Leonhard Matthias se bucură de dreptul de liberă circulație și de ședere conferit de ordinea juridică comunitară. Mai mult, spre deosebire de copiii din cauza Garcia Avello sau Zhu și Chen, acesta și-a exercitat și continuă să își exercite acest drept locuind pe rând în cele două state membre în discuție și deplasându-se în mod repetat între acestea – după cum îl obligă o situație familială asupra căreia nu are control.

30 — La punctele 48 și 49.
31 — Punctul 27 din hotărâre.
32 — Hotărârea din 19 octombrie 2004 (C-200/02, Rec., p. I-9925, punctul 19).
33 — La punctul 20.

58. În al treilea rând, acționând astfel, a fost confruntat cu un conflict între norma pe care i-o impune legislația unui stat membru și opțiunea pe care o avea și care a fost exercitată în mod legal de către părinți, în numele său, în conformitate cu legea unui alt stat membru.

59. O astfel de situație intră în domeniul de aplicare al dreptului comunitar – atât *ratione personae*, cât și *ratione materiae* –, mai exact în domeniul normelor care guvernează exercitarea de către un cetățean a dreptului său la libertatea de circulație și a dreptului său la nediscriminare.

Suntem în prezența unei discriminări?

60. În Concluziile prezentate în cauza Standesamt Stadt Niebüll [34], avocatul general Jacobs a remarcat că, în conformitate cu norma în litigiu, cetățenii germani erau tratați în același mod, iar toate persoanele care aveau (sau ai căror părinți aveau) mai mult de o cetățenie erau tratați în mod diferit, dar fără vreo discriminare pe motiv de cetățenie.

61. Niciuna dintre părțile care au formulat observații în prezenta cauză nu și-a exprimat dezacordul în legătură cu această remarcă. Ne raliem și noi la aceasta.

62. Este adevărat că norma din articolul 10 din EGBGB *face distincție* între persoane în funcție de cetățenia lor, dar astfel de distincții sunt inevitabile în cazul în care cetățenia reprezintă un criteriu de raportare la un anumit sistem de drept. În schimb, aceasta nu *discriminează* pe motiv de cetățenie. Scopul interzicerii unei astfel de discriminări nu este să suprime distincțiile [menținute cu claritate la articolul 17 alineatul (1) a doua teză CE], care decurg cu necesitate din cetățenia unui stat membru, și nu a altuia, dar exclude *alte* diferențe de tratament care sunt întemeiate pe cetățenie și care operează *în detrimentul* unui cetățean al Uniunii.

63. Potrivit normei germane, oricărui cetățean al Uniunii care are o singură cetățenie i se aplică tratamentul prevăzut de legea statului membru a cărui cetățenie o are, în timp ce toate persoanele care au mai mult de o cetățenie sunt (în acord cu Hotărârea Garcia Avello [35]) tratate în mod diferit de cei care au o singură cetățenie, dar tot în conformitate cu legile statelor membre a căror cetățenie o au. Mai mult, normele germane de drept substanțial se pot aplica oricărei persoane, de orice cetățenie, care are reședința obișnuită înGer-

34 — La punctul 53.

35 — Punctele 32-35.

mania și care dorește acest lucru, astfel încât cetățenii altor state membre care locuiesc în Germania să nu fie privați de vreun avantaj acordat cetățenilor germani.

64. Cu toate acestea, interzicerea discriminării – principiul egalității de tratament – în dreptul comunitar nu se limitează la aspecte de cetățenie. În mod obișnuit, se consideră că reprezintă o cerință generală ca situații comparabile să nu poată fi tratate în mod diferit, iar situații diferite să nu poată fi tratate în același mod, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv [36].

65. Deși este clar că norma în litigiu tratează în același mod toate situațiile în care criteriul de raportare a unei persoane la un sistem de drept este cetățenia, aceasta nu extinde egalitatea de tratament la situații în care criteriul de raportare este reședința obișnuită. Sistemele de drept din cadrul Comunității se referă fie la unul, fie la celălalt dintre aceste criterii [37]. De aceea se poate pune întrebarea dacă principiul egalității de tratament nu impune să se acorde aceeași pondere criteriului reședinței obișnuite din dreptul danez și celui al cetățeniei aplicat în legislația germană.

66. În opinia noastră, răspunsul trebuie să fie unul afirmativ. A răspunde altfel ar însemna să se decidă care dintre criterii este „preferabil" și trebuie să aibă preponderență. Aceasta este, eventual, o misiune a legiuitorului comunitar, iar nu a Curții. Atâta timp cât nu există o normă uniformă, este obligația statelor membre să decidă ce criteriu de raportare utilizează pentru a stabili care este legea aplicabilă în privința numelui unei persoane, cu condiția de a respecta dreptul comunitar în exercitarea acestei competențe.

67. Deși simplul fapt de a alege cetățenia mai degrabă decât reședința obișnuită (sau invers) drept criteriu de raportare nu este în sine contrar cerinței egalității de tratament în dreptul comunitar, în opinia noastră, refuzul de a recunoaște efectele măsurilor care sunt valide în cadrul altui sistem de drept, care utilizează alt criteriu de raportare, este contrar acesteia.

68. Un exemplu ar putea fi faptul că, dacă Leonhard Matthias nu s-ar fi născut în

36 — A se vedea punctul 31 din Hotărârea Garcia Avello și jurisprudența citată. Curtea a fost criticată (a se vedea Ackermann, citat la nota de subsol 24, p. 149) pentru că, în Hotărârea Garcia Avello, a contopit noțiunea generală „aristoteliană", a egalității de tratament cu interdicția specifică a discriminării pe motiv de cetățenie din articolul 12 CE. Fără a ne pronunța asupra temeiniciei acestei critici, ne vom referi aici la principiul general ca un subiect distinct.

37 — În fapt, Regulamentul nr. 2201/2003 (citat la nota de subsol 25, articolul 3) permite să se opteze între cele două criterii la stabilirea competenței în materia desfacerii căsătoriei, iar propunerea de modificare prezentată de Comisie (citată la nota de subsol 26, proiectul viitorului articol 20a) ar oferi posibilitatea unei opțiuni pentru stabilirea legii aplicabile.

Danemarca, ci într-un stat membru care aplică (în mod radical) *ius soli* [38], ar fi putut obține cetățenia acestuia, iar legea germană i-ar fi recunoscut numele stabilit în conformitate cu normele statului respectiv. Cetățenii germani născuți în alt stat membru și înregistrați cu un nume alcătuit în conformitate cu legea acestui stat, care este statul reședinței lor obișnuite, sunt tratați, așadar, în mod diferit în funcție de împrejurarea dacă statul le permite să dobândească și cetățenia, aspect care nu se raportează în mod necesar la criteriul folosit pentru stabilirea legii aplicabile în materia numelui.

69. Așadar, dacă norma de conflict a unui stat membru are ca rezultat sistematic refuzul de a recunoaște un nume de familie atribuit unui cetățean al acestui stat membru potrivit legii statului membru al nașterii și al reședinței obișnuite, care este aplicabilă în temeiul propriei norme de conflict, acest refuz nu constituie o discriminare pe motiv de cetățenie, interzisă prin articolul 12 CE. Cu toate acestea, în opinia noastră, această normă peste contrară principiului egalității de tratament. Acest principiu impune ca, atunci când o situație nu este pur internă unui stat membru, ci implică exercitarea unui drept garantat de Tratatul CE, un criteriu de raportare la legea unui stat membru să nu fie tratat diferit în funcție de împrejurarea dacă se întemeiază (potrivit legii acestui din urmă stat membru) pe cetățenie sau pe reședința obișnuită.

38 — De exemplu Irlanda — a se vedea Hotărârea Zhu și Chen, punctul 9.

70. O altă încălcare a principiului general ar putea consta în faptul că norma germană tratează în *același* mod situațiile diferite ale cetățenilor germani al căror nume *nu a fost* înregistrat anterior în alt stat membru, pe de o parte, și ale cetățenilor germani al căror nume *a fost* înregistrat, pe de altă parte.

71. Cu toate acestea, ca în cazul interzicerii discriminării pe motiv de cetățenie, principiul egalității de tratament nu se opune pur și simplu oricărui tip de diferențe. Este necesar, așadar, să analizăm dacă sunt afectate drepturile de liberă circulație și de ședere ale lui Leonhard Matthias.

Există o atingere adusă libertății de circulație și/sau de ședere?

72. În cauza Garcia Avello, Curtea a constatat că „divergența de nume de familie este de natură să provoace persoanelor interesate inconveniente majore atât de ordin profesional, cât și privat, care rezultă în special din dificultatea de a beneficia, în statul membru ai

căror resortisanți sunt, de efectele juridice ale actelor sau ale documentelor întocmite sub numele recunoscut într-un alt stat membru, a cărui cetățenie o au de asemenea” [39].

73. Acest inconvenient nu este în niciun caz atenuat prin faptul că o persoană nu are decât cetățenia unuia dintre statele membre vizate. În termeni practici, acesta nu decurge din deținerea mai multor cetățenii, ci din faptul deplasării, ca cetățean al Uniunii, între statele membre și, ulterior, al vieții, studierii, desfășurării de activități profesionale, primirii de beneficii, îndeplinirii de formalități administrative, deschiderii de conturi bancare și al efectuării de multe alte acte ale vieții cotidiene, în fiecare dintre state.

74. Avocatul general Jacobs a apreciat, în Concluziile prezentate în cauza Standesamt Stadt Niebüll, că aceste dificultăți de ordin practic „constituie în mod clar un obstacol în calea dreptului [lui Leonahrad Matthias] ca cetățean al Uniunii de liberă circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre” [40]. Suntem de acord cu această apreciere.

75. Mai multe state membre au susținut totuși că nu există niciun element în norma de conflict în cauză sau în aplicarea acesteia în speță care să fie, în sine, de natură să aducă atingere sau să facă mai puțin atractivă exercitarea dreptului de liberă circulație și de ședere [41]. Părinții lui Leonhard Matthias aveau posibilitatea de a alege în Danemarca un nume care să fie admisibil și în dreptul german și, în fapt, copilul ar fi purtat acest nume dacă ei nu ar fi decis în mod deliberat altfel. Părinții nu pot fi descurajați să se mute în alt stat membru având cunoștința faptului că vor fi tratați în același mod precum în situația în care nu și-ar fi exercitat acest drept.

76. Acest raționament este ireproșabil – și, probabil, este adevărat că nu există un stat membru în care numele de familie al lui Leonhard Matthias, dacă acesta s-ar fi născut acolo, ar fi trebuit să fie înregistrat într-o formă incompatibilă cu normele de drept substanțial germane.

77. Totuși, în opinia noastră, acest argument nu este aplicabil. Problema nu este dacă *părinții* pot fi descurajați să își exercite drepturile de liberă circulație și de ședere sau pot fi împiedicați în exercitarea acestor drepturi, prin norme care se pot aplica la stabilirea numelui copiilor lor, născuți sau care urmează să se nască. Este vorba mai degrabă de a ști dacă *un copil* a cărui naștere a

39 — Punctul 36 din hotărâre.

40 — Punctul 54 din concluzii.

41 — A se vedea, prin analogie, cu titlu de exemplu, Hotărârea din 31 martie 1993, Kraus (C-19/92, Rec., p. I-1663, punctul 32), și Hotărârea din 9 septembrie 2003, Burbaud (C-285/01, Rec., p. I-8219, punctul 95).

fost legal înregistrată sub un anumit nume, potrivit normelor statului în care s-a născut – și care nu a făcut personal nicio alegere în ceea ce privește această înregistrare –, este expus la inconveniente sau la dificultăți atunci când își exercită *propriile drepturi* de cetățean al Uniunii [42], dacă statul membru al cărui cetățean este refuză să îi recunoască numele înregistrat astfel.

78. Răspunsul ar trebui să fie afirmativ. Va exista cel puțin o discrepanță între certificatul său de naștere și documentele sale de călătorie. Pentru persoanele, precum Leonhard Matthias, care continuă să trăiască în principal în statul membru în care s-au născut, dar care mențin în același timp o legătură puternică cu statul membru ai cărui cetățeni sunt, problemele se vor agrava în mod necesar. În cursul vieții, această persoană va obține numeroase documente cu numele indicat pe certificatul de naștere, dar și altele cu numele recunoscut în statul membru al cetățeniei. Este posibil, să studieze și să dobândească calificări în ambele state. Ar putea fi înregistrat în sistemele de securitate socială ale ambelor state. S-ar putea muta într-un al treilea stat membru și ar întâmpina dificultăți administrative pentru că poartă nume diferite în diferite documente. Și nu se poate ignora faptul că atât autoritățile publice, cât și cele private au devenit în ultimii ani extrem de suspicioase în orice situație care pare ieșită din comun, ceea ce se traduce prin numeroase neplăceri pe care trebuie să le suporte persoana care face obiectul suspiciunii lor.

42 — A se vedea cauzele Garcia Avello și Zhu și Chen, în care Curtea a subliniat drepturile copiilor.

79. În consecință, în opinia noastră, un refuz al statului membru al cărui cetățean este persoana de a recunoaște numele care i-a fost atribuit acesteia cu respectarea legii face cu mult mai dificilă exercitarea drepturilor sale de cetățean al Uniunii de liberă circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre. Faptul că, astfel cum arată guvernul francez în speță, până în prezent, Leonhard Matthias nu a fost împiedicat sau descurajat în mod efectiv să circule între Danemarca și Germania nu înseamnă că acest drept al său nu a fost restrâns.

Este posibilă o justificare?

80. Dacă, în principiu, modalitatea în care este aplicat dreptul german într-o cauză precum cea care îl privește pe domnul Leonhard Matthias – și subliniem încă o dată că este vorba despre refuzul de a înregistra numele de familie care i-a fost atribuit legal în Danemarca – este incompatibilă cu exigența egalității de tratament și aduce atingere totodată drepturilor de care beneficiază în calitate de cetățean al Uniunii, poate fi justificat refuzul în cauză?

81. Justificările posibile pot fi împărțite în categoria celor care sunt de natură sistematică, ce pot legitima un refuz automat de recunoaștere sau de transcriere dacă sunt îndeplinite anumite criterii, și a celor care, raportate mai puternic la o situație indivi-

dual㠸unt susceptibile să justifice un refuz de la caz la caz.

82. În prima categorie, Germania a subliniat avantajele care rezultă din a nu permite numele de familie compuse din combinarea numelor celor doi părinți (pentru că, dacă această practică ar fi permisă, generațiile viitoare s-ar putea trezi cu nume de familie de o lungime de neîngăduit [43], alcătuite din nume de familie deja compuse) și din utilizarea cetățeniei ca un criteriu exclusiv de raportare pentru stabilirea legii aplicabile numelui unei persoane (dat fiind că acest criteriu este mai stabil și mai ușor de analizat decât criteriul reședinței obișnuite).

83. Astfel cum am menționat deja, nu considerăm necesar sau util să ne exprimăm punctul de vedere cu privire la conținutul diferitelor norme de drept substanțial și al normelor de conflict în acest domeniu. Totuși, în opinia noastră, în orice caz, Germania nu poate invoca astfel de argumente, dat fiind că dreptul german nu exclude în totalitate nici utilizarea numelor de familie compuse pentru cetățenii săi [dacă, de exemplu, potrivit articolului 10 alineatul (3) din EGBGB, numele este stabilit în conformitate cu legea națională a părinților care au altă cetățenie], nici folosirea criteriului reședinței obișnuite drept criteriu de raportare [din nou, în temeiul articolului 10 alineatul (3) din EGBGB, chiar în lipsa cetățeniei germane, legea germană este aplicabilă dacă unul dintre părinți are reședința în Germania [44]]. A recunoaște numele de familie al lui Leonhard Matthias, atribuit în mod legal în statul în care s-a născut sau în statul reședinței sale obișnuite, nu pare astfel să contravină unei norme absolute din dreptul german [45].

84. Tot în categoria justificărilor de natură sistematică, guvernul lituanian (care consideră, pe de altă parte, că efectele normelor germane nu sunt contrare dreptului comunitar) susține că niciun stat membru nu ar trebui să fie obligat să recunoască numele atribuite cetățenilor potrivit unei legi străine, dacă aceste nume sunt incompatibile cu structura limbii sale naționale, parte fundamentală a patrimoniului național. Numele de familie lituaniene iau forme diferite, după cum sunt purtate de o femeie sau de un bărbat, iar

43 — Se pare că numele cel mai lung care a fost înregistrat în Regatul Unit este Temple-Nugent-Brydges-Chandos-Grenville, nume purtat de ducii de Buckingham și Chandos din 1822 până în 1889, an în care titlul a dispărut – probabil din cauza abundenței de nume de familie. Totuși, majoritatea familiilor reușesc să evite astfel de excese.

44 — Este interesant să menționăm o cauză trimisă secretarului general al CISC al Adunării Generale de la Edinburgh din 15 septembrie 2004. La 16 februarie 2004, tribunal administratif de Luxembourg (Tribunalul Administrativ din Luxemburg) a anulat o decizie a autorităților luxemburgheze prin care au refuzat înregistrarea în Luxemburg, cu numele de familie al mamei, a copilului unui cuplu luxemburghez care locuia în Germania. Cuplul alesese acest nume ca nume de familie unic (a se vedea punctul 16 și nota de subsol 12 de mai sus), iar copilul, născut în Germania, a fost înregistrat cu acest nume, în conformitate cu legea germană, care era aplicabilă în temeiul propriilor norme de conflict, în calitatea de lege a locului de reședință. Instanța luxemburgheză a apreciat că o astfel de situație nu poate fi considerată contrară ordinii publice luxemburgheze.

45 — A se compara cu punctul 44 din Hotărârea Garcia Avello, în cuprinsul căreia Curtea a subliniat că refuzul sistematic al autorităților belgiene de a permite schimbarea numelui de familie a fost în mod clar disproporționat deoarece în alte situații comparabile erau posibile derogări.

în ceea ce privește femeile, după cum acestea sunt căsătorite sau necăsătorite. Aceste diferențe sunt inerente în structura limbii, iar formele care derogă de la normă sunt inacceptabile pentru motive de ordine publică.

85. Nu considerăm necesar să ne pronunțăm cu privire la acest argument în contextul prezentei cauze. Nimic nu sugerează faptul că un nume de familie compus precum „Grunkin-Paul" ar încălca valori fundamentale ale limbii germane. Menționăm totuși că și Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat importanța considerațiilor referitoare la limba națională în materia numelui persoanelor și a acceptat că impunerea de norme de ordin lingvistic poate fi justificată [46].

86. În ceea ce privește circumstanțele de natură să justifice refuzul recunoașterii sau al transcrierii într-un anumit caz, există mai multe posibilități. Este evident că ar putea fi justificat refuzul de a înregistra un nume de familie care ar fi ridicol sau ofensator într-o modalitate oarecare. Dacă legea națională interzice în totalitate posibilitatea ca frații să poarte nume de familie diferite, ar putea fi, eventual, justificat refuzul de a înregistra un nume care ar genera o astfel de situație. Ar putea fi justificat și refuzul de a recunoaște un nume atribuit în acord cu legea unui alt stat membru la care copilul se raportează prin faptul nașterii, nu și prin cetățenie, dacă se dovedește că locul nașterii a fost ales numai pentru a eluda normele statului membru de cetățenie, fără a exista vreo altă legătură reală cu acest loc [47].

87. Totuși, în prezenta cauză nimic nu sugerează faptul că s-ar aplica una dintre aceste circumstanțe. În special, rezultă că legătura lui Leonhard Matthias cu Danemarca, unde și-a petrecut cea mai mare parte a vieții și unde se poate imagina că și-a făcut prieteni și și-a creat rădăcini, este reală și stabilă. În această privință – și cu referire la orice refuz de a înregistra în situații comparabile un nume în baza unor elemente specifice situației individuale – amintim că autoritățile și instanțele germane, precum și cele din toate statele membre au obligația să aibă în vedere interesul superior al copilului drept considerație primordială [48]. Cu siguranță, este probabil în interesul lui Leonhard Matthias, care se apropie în prezent de

46 — A se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Bulgakov împotriva Ucrainei din 11 septembrie 2007, nr. 59894/00, punctul 43, precum și jurisprudența citată.

47 — A permite o astfel de justificare ar putea crea o oarecare divergență cu hotărârea pronunțată de Curte în cauza Zhu și Chen, citată la nota de subsol 32, punctul 34 și următoarele, în care se respinge argumentul că nu era posibilă justificarea pe baza cetățeniei unui stat membru, dobândite în temeiul nașterii într-un loc deliberat ales pentru acest unic motiv. Totuși, raționamentul Curții în acea speță s-a întemeiat pe dreptul fiecărui stat membru de a stabili condițiile de *dobândire* a cetățeniei, și nu privea *folosirea* cetățeniei sau a altor criterii ca *element de raportare* în sensul dreptului internațional privat. A se vedea și Hotărârea din 7 iulie 1992, Singh (C-370/90, Rec., p. I-4265, punctul 24 și jurisprudența citată).

48 — A se vedea punctul 9 de mai sus.

împlinirea vârstei de 10 ani, ca numele de familie pe care l-a purtat aproape întreaga viață în statul membru al reședinței sale obișnuite și stabile să fie recunoscut de autoritățile din statul membru a cărui cetățenie o deține.

Considerații finale

88. Am ajuns astfel la concluzia că, în speță, Curtea ar trebui să interpreteze dreptul comunitar, în contextul dreptului unui cetățean de liberă circulație și de ședere în întreaga Uniune Europeană și a dreptului de a fi tratat fără discriminare în exercitarea acestui drept, în sensul că, în acțiunea principală, numele de familie al lui Leonhard Matthias, și anume Grunkin-Paul, înregistrat cu respectarea legii în Danemarca cu mai mult de 9 ani în urmă, trebuie înregistrat și în Germania.

89. Este, cu siguranță, adevărat că, în cadrul unei proceduri preliminare, Curtea are misiunea de a da o interpretare dreptului comunitar și nu de a aplica acest drept la situația de fapt din acțiunea principală, iar scopul acestei proceduri este de a garanta o interpretare și o aplicare uniformă a dreptului comunitar în toate statele membre. Altfel spus, Curtea nu poate soluționa ea însăși o anumită acțiune cu care a fost învestită instanța de trimitere, însă decizia sa va determina atât soluția dată acestei acțiuni, cât și a altor acțiuni similare formulate eventual în fața altor instanțe naționale.

90. În legătură cu acest ultim aspect am subliniat nevoia de precauție în prezenta cauza. Deși împărtășim pe deplin punctul de vedere al avocatului general Jacobs conform căruia este „absolut incompatibilă cu statutul și cu drepturile unui cetățean al Uniunii Europene – care potrivit expresiei utilizate de Curte «are vocația să fie statutul fundamental al resortisanților statelor membre» – obligația de a purta nume diferite potrivit legilor din state membre diferite” [49], totuși recunoaștem preocuparea amplu exprimată că nu ar trebui creată o confuzie totală în ceea ce privește edificiul delicat al dreptului internațional privat în materia statutului persoanelor în cadrul Uniunii Europene.

91. Dorim să subliniem, așadar, că poziția noastră nu impune modificări majore în privința normelor de drept substanțial sau a normelor de conflict germane în materie de nume, ci le impun numai să permită un cadru mai amplu de recunoaștere a alegerii anterioare a unui nume atribuit cu respectarea

49 — Concluziile prezentate în cauza Standesamt Stadt Niebüll, punctul 56, care citează Hotărârea din 15 martie 2005, Bidar (C-209/03, Rec., p. I-2119, punctul 31).

legii unui alt stat membru. În acest sens, nu ar fi vorba de altceva decât despre o aplicare a principiului recunoașterii reciproce care stă la baza unei părți importante a dreptului comunitar, nu numai în sfera economică, ci și în materie civilă.

92. În plus, aș recomanda ca în speță decizia să nu fie una adaptată exclusiv la situația specifică în care se găsește Leonhard Matthias, ci să permită și excepții legitime de ordine publică (chiar dacă, în prezenta procedură, nu consider că s-au invocat excepții valide în ceea ce privește actuala modalitate de aplicare a normelor germane relevante).

93. În final, aș dori să subliniez că, deși intră în domeniul de aplicare al legilor privind statutul persoanelor, stabilirea numelui unei persoane este un aspect particular în cadrul domeniului menționat. Stabilirea numelui privește identificarea, care este o materie distinctă de statut sau de capacitatea juridică. În consecință, nu considerăm că o decizie referitoare la nume ar trebui în mod necesar să fie extrapolată la alte astfel de materii.

Concluzie

94. În lumina considerațiilor prezentate mai sus, sugerăm Curții să răspundă la întrebarea adresată de Amtsgericht Flensburg după cum urmează:

— „O normă de conflict potrivit căreia numele unei persoane trebuie stabilit în conformitate cu dreptul statului al cărui cetățean este persoana nu este în sine incompatibilă cu articolele 12 CE, 17 CE și 18 CE.

— Totuși, orice astfel de normă trebuie să se aplice în așa fel încât să respecte dreptul fiecărui cetățean de liberă circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre.

— Acest drept nu este respectat dacă acest cetățean a fost înregistrat cu un nume în conformitate cu legea aplicabilă de la locul nașterii, înainte de a fi necesar să își înregistreze numele în altă parte, iar ulterior a fost obligat să se înregistreze cu un nume diferit în alt stat membru.

— În consecință, la înregistrarea numelui unui cetățean al Uniunii, autoritățile unui stat membru nu pot să refuze în mod automat recunoașterea unui nume cu care a fost deja legal înregistrat în conformitate cu normele altui stat membru, cu excepția cazului în care recunoașterea ar contraveni unor motive imperative de interes public, care nu admit nicio excepție.”